

skim i skandinavskim zemljama), da stvore tu nacionalizovane crkvene organizacije, da u te organizacije unesu jedan rijedak spiritualizam, koji zadivljuje u skandinavskoj literaturi, da formiraju religioznu etiku naroda, koja je mnogo doprinijela izgradnji nauke, tehnike, komercijalnog duha poduzetništva, da afirmiraju ratnički duh, disciplinu i hijerarhiju društvenu, da razviju individualističko osjećanje i osjećanje odgovornosti pojedinca za vlastiti život i rad, da stvore uvjerenje o neposrednom ličnom kontaktu čovjeka sa Bogom i o potrebi traženja tog kontakta i da zatim posredno utiču na unutrašnju reformu katolicizma, kome je odvajanje Germana i Anglosaksonaca od katoličke crkve bila jedna osjetljiva lekcija. U tim vjerskim reformama je klica budućeg individualističkog i kapitalističkog sistema. One su doprinijele u protestantskim narodima da u oblasti racijonalne djelatnosti stvore toliko mnogo: u nauci, zanatstvu, trgovini, industriji, ratništvu, organizaciji države. Lutherova pjesma »Der feste Burg unser Gott« je bila ratnička pjesma Nijemaca i tada i još u svjetskom ratu 1914-18.

Vlačić je u svojoj 20 godini došao u Njemačku, deset godina poslije ugušenja seljačkih buna. On je iz mirnoga zatišja labinskih brežuljaka, gdje se vrtovi maslina, smokava i loze ređaju pored šumara i gologa kamena, iz životne vedrine na suncu i moru tihih draga, punih topline i oskudice, upao u jedan svijet potpuno drukčiji, tuđ i nerazumljiv, u kome je i poslije trideset pet godina života i užasne aktivnosti ostao ipak samo tuđinac barbarus, dalмата, Illyricus. Došao je u zemlju, gdje je nova konfesijska bila još u formiranju i trebalo ju je do kraja izgraditi, odbraniti i učvrstiti. Socijalne probleme je Luther bio već likvidirao i užasi poslije seljačkih buna ostali su dugo, sve do danas, krvava opomena. Ali i inače za Vlačića tuđinca mogao je da ostane otvoren samo teološki i crkvenopolitički teren ak-